

ПАВЛЕНКО Віктор Якович (01.01.1951, м. Гадяч Полтавської обл.) — дослідник актуальних проблем історії державності України в нові та новітні часи, к.і.н. (1985), доц. (1989).

Після закінчення іст. ф-ту ПДПі ім. В.Г.Короленка (1968–1972) працював учителем історії та суспільствознавства (1972–1973, 1974–1978); з 1978 — в Херсонському держ. пед. ін-ті ім. Н.К. Крупської: 1978–1985 — викладач, 1985–1987 — ст. викладач, 1987–1989 — доц. каф. історії КПРС; 1989–1993 — доц. каф. політичної історії, 1993–1995 — доц. каф. історії, 1995–1998 — доц. каф. історії України та слов'янських народів, 1998–2007 — доц. каф. історії України, з 2006 — доц. каф. історії України та методики викладання. 1980–1984 — навчався в аспірантурі ХДУ ім. О.М. Горького. Канд. дис. «Комсомол Украины — активный помощник партии по подготовке молодежи к защите Родины (1966–1980)» захистив 1985 в ХДУ ім. О.М. Горького (наук. кер. — к.і.н., доц. І.В. Танцюра).

Автор 50 друк. праць.

Тв.: Історія України: Посібн. для абітурієнтів. — Херсон, 1995 (у співавт.); Про деякі підходи до вивчення особливостей громадянської війни на Півдні України (1917–1920 рр.) // Вестник Херсонского государственного технического университета. — Херсон, 2001. — Вип. 4 (13); Революційний період народницького руху в Херсонській губернії та його специфіка // Південний архів. Іст. науки. — Херсон, 2003. — Вип. 11; Варшавський 1920 року договір між Україною і Польщею в контексті радянсько-польської війни // Там само. — Херсон, 2004. — Вип. 16; Українсько-польські стосунки 1919–1920 років у мемуарах учасників подій // Там само. — Херсон, 2004. — Вип. 17; Народницький рух після земської реформи на Півдні України // Там само. — Херсон, 2005. — Вип. 20.

Дж.: Анкета В.Я. Павленка.

Любов Шепель

ПАВЛОВ Платон Васильович (07.10/19.09/.1823 — 29.03/10.04/.1895) — історик, автор праць з російської історії, статистики, історії та теорії мистецтва, громадський діяч. Народився у родині дворянина-поміщика.

Закінчив Головний пед. ін-т у С.-Петербурзі (1844). 1847 одержав ступінь магістра грецької словесності. З 1847 призначений ад'юнкт-проф. на каф. російської історії Київського ун-ту Св. Володимира, де змінив М.І.Костомарова. Викладав у Київському ун-ті Св. Володимира до 1859. Уславився як талановитий і самотній лектор. 1849 захистив докт. дис. «Про історичне значення

царювання Бориса Годунова» у Московському ун-ті. Перший в Російській імперії читав «Курс історії пластичних мистецтв, у зв'язку з розвитком культури» (1858) та заснував при ун-ті Св. Володимира музей красного мистецтва зі спеціальною мистецтвознавчою бібліотекою. У 1859 переведений до С.-Петербургу як член Археографічної комісії. Один з організаторів недільних шкіл у Києві (1859) та С.-Петербурзі (1860). 1861 обраний проф. російської історії С.-Петербурзького ун-ту, але не прочитав жодної лекції, оскільки перебував у відпустці, а пізніше ун-т був тимчасово закритий. Підтримував стосунки з членами Харківсько-Київського таємного т-ва. Після публічної лекції в березні 1862 на тему «Тисячоліття Росії», в якій засудив кріпосницький устрій Російської імперії та паліативність реформи 1861, був висланий до Ветлуги, а звідти до Костроми. Повернувся з заслання у 1866 з підірваним здоров'ям. Відтоді відійшов від громадської діяльності, займався наук. працею та викладанням. Пізніше мешкав у Царському Селі, де викладав статистику в Констянтинівському військовому училищі. У 1870 призначений членом Археографічної комісії. Підготував до друку сибірські літописи. 1875–1885 ординарний проф. каф. історії та теорії мистецтв Київського ун-ту Св. Володимира. Кілька його великих праць, зокрема «Вступ до науки про мистецтво» (1880), залишилися незакінченими.

Тв.: Об историческом значении царствования Бориса Годунова. — М., 1850; О некоторых земских соборах XVI–XVII ст. // Отечественные записки. — 1859. — № 1, 3; Отрывки из посмертных записок // Современник. — 1862. — Т. 42. — № 3; Тысячелетие России. — СПб., 1863; Карманная книжка сравнительной статистики России, с картой промышленности. — СПб., 1869; Опыт введения в историю // Отечественные Записки. — 1874. — № 5/6; О значении некоторых фресок Киево-Софийского собора // Труды III археологического съезда. — Т. 1. — К., 1878.

Літ.: Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета Св. Владимира. 1834–1884 / Сост. и изд. под ред. В.С. Иконникова. — К., 1884; Богучарский В.Я. Материалы для истории революционного движения в России в 60-х годах. — Париж, 1905; Барабой А.З. Харьковско-киевское революционное тайное общество 1856–1860 гг. // Исторические записки. — Т. 52. — М., 1955.

Олексій Ясь

ПАЛІЄНКО Марина Геннадіївна (27.01.1968, м. Київ) — історик, педагог, дослідниця проблем громадсько-політичної та куль-

турної історії України XIX–XX ст., українського і зарубіжного архівознавства, історіографії, джерелознавства, археографії, у тому числі розвитку української історичної науки у XIX — на початку XX ст., наукових контактів українських та європейських університетів, історії виникнення та діяльності українських архівних центрів за кордоном, зарубіжної архівної україніки, д.і.н. (2009).

1990 закінчила іст. ф-т, 1994 аспірантуру КНУ ім. Тараса Шевченка, де 1994 захистила канд. дис. «Журнал «Киевская старина» в громадському та науковому житті України (кінець XIX — початок XX ст.)». Наук. кер. — д.і.н. В.О. Замлинський. З 1994 — асистент, з 1999 — доц. каф. архівознавства та спеціальних галузей історичної науки іст. ф-ту КНУ ім. Тараса Шевченка. Викладає лекційні курси «Зарубіжні архіви та порівняльне архівознавство», «Археографія», «Архівні центри україніки за кордоном», «Українська історична періодика як джерело» та ін. 1995–1996 стажувалася на філос. ф-ті УВУ (Мюнхен, Німеччина). Брала участь у роботі міжнародних наук. конференцій у Торуні (Польща), Будапешті (Угорщина), Лондоні (Великобританія), Празі (Чехія). 2009 в КНУ ім. Т.Г. Шевченка захистила докт. дис. «Архівні центри української еміграції в Європі у 1920–1940-х рр. (створення, функціонування, доля документальних колекцій)».

Авторка понад 100 наук. публікацій.

Тв.: Національна інтелігенція в боротьбі за українське слово (кінець XIX — початок XX ст.) // Українські проблеми. — 1997. — № 2; Джерелознавство історії України: Словник. — К., 1998 (у співавт.); Повернення із забуття: Портрет вченого, журналіста, видавця Володимира Науменка. — К., 1998; Київська Стара громада у суспільному та науковому житті України (друга половина XIX — початок XX ст.) // Київська старовина. — 1998. — № 2; З історії міжнародних зв'язків України в галузі науки та освіти (XIX — початок XX ст.) // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. — Серія «Історія. Економіка. Філософія». — Вип. 3 — К., 1999; Українські архівні осередки в Північній Америці // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. — Ч. 6(7). — К., 2001; Скарбниця української історії в США (З історії створення та діяльності Музею-архіву ім. Д. Антоновича Української Вільної Академії Наук) // Студії з архівної справи та документознавства. — Т. 8 — К., 2002; Історичне джерелознавство. — К., 2002 (у співавт.); Нариси з історії архівної справи в Україні. — К., 2002 (у співавт.); Діяльність української еміграції із заснування національного архівного центру за кордоном у 20-х роках XX ст. // Історичний журнал. — 2004. — № 3; Український національний

музей-архів у Празі (1923–1930 рр.): історія створення та основні напрямки діяльності // Студії з історії архівної справи та документознавства. — 2004. — Т. 11; Внесок «Українського історика» у збереження та вивчення національної архівної спадщини // Український історик. — 2003. — № 1–5; Матеріали Празького архіву як джерело з історії української еміграції у Польщі та Чехословаччині (1920–1930-ті рр.) // Nad Wisłą i Dnieprem. Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej — przeszłość i teraźniejszość. — Toruń, Kijów, 2003–2004. — № 2–3; Пам'яткоохоронна діяльність Михайла Обідного в Україні, Польщі та Чехословаччині // Пам'ятки України. — 2005. — № 2; Невідомі сторінки історії архіву Уряду ЗУНР у Відні // Історичний журнал. — 2005. — № 5; «Киевская старина» у громадському та науковому житті України (кінець ХІХ — початок ХХ ст.). — К., 2005 (2006 здобула перше місце у номінації «Минувшина» Восьмого Всеукраїнського рейтингу «Книжка року»); «Киевская старина» (1882–1906): Систематичний покажчик змісту журналу. — К., 2005; Архіви української еміграції у радянських спецховищах (переміщення, опрацювання, використання) // УІЖ. — 2006. — № 1; Українська бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі в світлі джерел та спогадів. — К., Париж, 2006 (у співавт.); Актуальні проблеми реконструкції документальної колекції Музею Визвольної Боротьби України (за матеріалами ЦДАВО і ЦДАГО України) // Muzeum osvobozeneského boje Ukrajiny: k 80 výročí založení. — Praha, 2006; Джерела з історії української еміграції у фондах російських архівів // Історичний журнал. — 2007. — № 5; Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій. — К., 2008.

Дж.: Анкета М.Г. Палієнко

Олена Ковальчук

ПАЛІНЧАК Микола Михайлович (07.01.1965, с. Хижа Виноградівського р-ну Закарпатської обл.) — дослідник проблем державно-церковних відносин у Чехословаччині у міжвоєнний період, к.і.н. (1993), доц. (1999). 3 робітників.

Закінчив іст. (1986) і юр. (1998) ф-ти та аспірантуру каф. загальної історії (1991) УжДУ. 1993 захистив канд. дис. «Держава і церква в Чехословаччині у 1918–1938 рр.: (На матеріалах Словаччини і Закарпаття)» (наук. кер. — проф. М.М. Болдижар).

Трудову діяльність розпочав 1985 заст. секретаря комітету комсомолу УжДУ. 1987–1988 рр. — інструктор Закарпатського обкому ЛКСМУ. Після закінчення аспірантури — в УжДУ: заст. начальника навчального відділу (1991–1992); викладач каф. історії

України (1992–1994); викладач (1994 –1995) та доц. (1995–2001) каф. історії та теорії держави і права; доц. каф. конституційного права та порівняльного правознавства (з вересня 2001); про-ректор з міжнародних зв'язків (2004–2005); декан ф-ту міжна-родних відносин (з травня 2005). За сумісництвом працює в Ін-ті державного управління та регіонального розвитку при УжНУ: заст. дир. (1997–2000) та дир. (з 2000).

Тв.: Масарик, релігія та церква // Науковий вісник Ужгородсь-кого ун-ту. — Серія: Історія. — Ужгород, 1995. — Вип. 1. — С. 88–93; Нариси історії Закарпаття: У 3 т. — Ужгород, 1995. — Т. II (у співавт.); Деякі аспекти церковно-політичних відносин на Закар-патті у 20–30-і роки // Науковий збірник товариства «Просвіта». — Ужгород, 1996. — Річник I (XV). — С. 143–146; Державно-церковні відносини на Закарпатті та в Словаччині в 20 — середині 30-х років ХХ століття. — Ужгород, 1996; Карпатський Євросрегіон як модель регіонального співробітництва у Центральній і Східній Європі. — Ужгород, 1998 (у співавт.); Моделі державно-церковних відносин // Регіональні студії. — Ужгород, 2001. — Вип. 1. — С. 51–56; Конституційно-правовий статус церкви в країнах Центральної Європи // Carpathica — Карпатика. — Вип. 20: Релігія і церква в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. — Ужгород, 2002. — С. 189–195; Держава і церква у Чехословаччині в 40–50-х роках ХХ століття // Там само. — 2004. — Вип. 30. — С. 123–130.

Літ.: Творення майбутнього — справа делікатна / Інтерв'ю С. Мельник з деканом факультету міжнародних відносин УжНУ доц. М.М. Палінчаком // Трибуна. [Ужгород]. — 2006. — 4 берез. — С. 4.

*Степан Віднянський,
Микола Олашин*

ПАЛЬОК Василь Васильович (14.01.1930, с. Лисичово, нині Іршавського р-ну Закарпатської обл. — 08.01.2002, м. Ужгород) — фахівець в галузі урбаністики та вітчизняної історіографії, к.і.н. (1968), доц. (1970), Відмінник освіти України (1995). Із селян.

Закінчив іст. ф-т УЖДУ (1953). 1968 захистив канд. дис. «Становище і боротьба робітничого класу Закарпаття у другій половині ХІХ — початку ХХ ст.» (наук. кер. — проф. І.Г. Шульга).

Трудову діяльність розпочав у 1953 вчителем історії Залу-жанської сш Мукачівського району, згодом був переведений на таку ж посаду в Ракошинську сш того ж району (1954–1962). З 1962 працював на іст. ф-ті УЖДУ: викладачем (1962–1964), ст. викла-дачем (1964–1968) та доц. (1968–1976) каф. історії СРСР; доц. каф. історії УРСР, історіографії та джерелознавства (1976–1990)

та каф. історії України (1990–1998). 1998–2002 — доц. каф. історії та суспільних дисциплін Ужгородського держ. ін-ту інформатики, економіки і права (нині Закарпатський державний ун-т).

Тв.: Шляхом до щастя: Нариси історії Закарпаття. — Ужгород, 1973 (у співавт.); Місто над Ужем. — Ужгород, 1973; 1984 (у співавт.); Історія Закарпаття в українській радянській історіографії. — Ужгород, 1974; Робітництва горде ім'я. — Ужгород, 1976 (у співавт.); Імені комуніста Локоти: [Про історію Великобичківського лісохімічного комбінату ім. І.П. Локоти]. — Ужгород, 1977 (у співавт.); Іван Франко і Закарпаття. — Ужгород, 1986 (у співавт.); Нариси історії Закарпаття: У 3 т. — Ужгород, 1993. — Т. I (у співавт.).

Літ.: Мандрик І., Олашин М. Красна доля вченого з Лисичова // Новини Закарпаття. [Ужгород]. — 2000. — 13 січня. — С. 7, 8; Олашин М. Вчений і педагог: До 70-річчя доцента Василя Палька // Календар «Просвіти» на 2000 рік. — Ужгород, 2000. — С. 25–27; Василь Пальок // Пагиря В., Пищальник П. Боржавське відлуння: Історія Іршавщини та нариси про визначних людей Боржавського краю. — Ужгород, 2001. — С. 180–181; Пам'яті Василя Палька: [Некролог] // Срібна Земля. [Ужгород]. — 2002. — 12 січня. — С. 2; Пам'яті доцента Василя Палька: [Некролог] // Науковий вісник Ужгород. нац. ун-ту. — Серія: Історія. — Ужгород, 2002. — Вип. 6. — С. 181.

Микола Олашин

ПАНЬКОВА Світлана Михайлівна (01.03.1957, с. Ковтуни Хорольського району Полтав. обл.) — джерелознавець, грушевськознавець, музейник. З родини учителів.

Закінчила іст. ф-т КДУ ім. Т. Шевченка (1979), де спеціалізувалася на кафедрі археології та музеєзнавства. 1979–1982 — н.с. Полтавського краєзнавчого музею, брала участь в археологічних дослідженнях регіону. Від 1983 працює в Музеї історії міста Києва, з 1992 зав. його філії — Історико-меморіального музею Михайла Грушевського.

Автор його наукової концепції (2006) та концепції музейних виставок: «Хотіла б згадати я всі імена...» (пам'яті репресованих киян; 1992); «Мета, зміст і щастя життя...» (до 135-річчя від дня народження Михайла Грушевського; 1996–2004); «І оживе добра слава, слава України!» (до 80-річчя українського парламентаризму; 1997), «Українська Центральна Рада» (до 85-річчя утворення; 2002), «Життєпис Михайла Грушевського у світликах» (Державний меморіальний музеї Михайла Грушевського у Львові; 2004); «Михайло і Катерина Грушевські: діалог; І Всеукр. музейний фестиваль; Дніпропетровськ; 2005; відзначена першою премією).

Від 2002 співпрацює з Ін-том укр. археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАНУ над проектом видання творів М. Грушевського у 50-и томах. Підготувала 2-4 томи, що вийшли в серії «Суспільно-політичні твори» (упорядник, автор коментарів, передмов, вступних статей від упорядника). У генеалогічній монографії «Я був їх старший син» (К., 2006) опрацювала рід Михайла Грушевського.

Бере участь у колективних працях: Довідник з історії України. — К., 2001; 2008; Звід пам'яток історії та культури України. Том «Київ». — К., 1999. — Кн.1, ч.1; К., 2004. — Кн. 1, ч. 2; Народжені Україною. Меморіальний альманах. У 2-х т. — К., 2002; Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України. Біогр. довідник. — К., 2005. — Ч. 1, 2.

Член Українського іст. т-ва (США, з 1994), заст. гол. Київського осередку УІТ ім.Михайла Грушевського (з 2003).

Державні нагороди: Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2002); відзнака Президента України «Орден княгині Ольги» III ступеня (2007). Стипендіат Міжнародного фонду «Україна 3000» (2005).

Тв.: Інститут транспортної механіки АН УССР: история и судьба // Очерки истории естествознания и техники. — К., 1991. — Вип. 40. — С. 94–100; Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського в контексті розвитку грушевськознавчих студій // На службі Клію. Зб. наук. праць на пошану Л. Винара. [Київ–Нью-Йорк–Торонто–Париж–Львів, 2000. — С. 599-604; Мастера историографии: Михаил Сергеевич Грушевский (у співавт.) // Исторический архив. — М., 2002. — № 4. — С. 119-134; Невідома фотографія Михайла Грушевського // Український історик. — 2002. — № 1–4. — С.423–427; Чигирин і околиця 1917 року. Голоси тогочасної преси // Пам'ятки України: історія та культура. — 2002. — № 2. — С. 138–143; Сергій Шамрай: вибір шляху (Штрихи до біографії небожа і учня Михайла Грушевського) // Український історик. — 2002. — № 1–4. — С. 313–338; До витоків материнського роду Михайла Грушевського // Київ і кияни: Матеріали щорічної наук.-практ. конференції. — К., 2002. — Вип. 2. — С. 51–63; Іконографічна збірка Історико-меморіального музею Михайла Грушевського: шляхи комплектування та наукової атрибуції // Київ і кияни: Матеріали щорічної наук.-практ. конференції. — К., 2003. — Вип. 3. — С. 311–324; Михайло Грушевський та народна газета «Село» у світлі мемуарних та епістолярних джерел // Український історик. — 2004–2005. — Ч. 3–4; 1. — С. 25–46; «Літературно-науковий вістник» — рупор громадсько-політичної

праці Михайла Грушевського (1907–1914 рр.) // Київ і кияни: Матеріали щорічної наук.-практ. конференції. — К., 2005. — Вип. 4. — С. 139–157; Проблеми національної науки та вищої школи в публіцистиці Михайла Грушевського // Історична та літературна спадщина Михайла Грушевського. Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції. — Київ та ін., 2005. — С. 128–135; Щоденник Михайла Грушевського 1910–1914 рр. у купюрах Київського губернського жандармського управління // Записки НТШ. — Львів, 2006. — Т. ССІІ. Праці Іст.-філос. секції. — С. 607–633; «За сто літ» Показчик змісту (у співавт.) // Український археографічний щорічник. Нова серія. — К., 2006. — Вип. 10/11. — С. 240–287; «Я був їх старший син» (у співавт.). — К., 2006; Хто був автором брошури «В обороні правди»? // Український історик. — 2006–2007. — Ч. 4; 1–2. — С. 267–274; Адреси київської редакції, контори та книгарні «Літературно-наукового вістника» (1907–1919 рр.) // Київ і кияни. Матеріали щорічної наук.-практ. конференції. — К., 2007. — Вип. 7. — С. 118–136; Публіцистичні праці В'ячеслава Липинського на сторінках газети «Рада» // В'ячеслав Липинський в історії, теорії та практиці українського державотворення // Матеріали Міжнар. наук. конф. — Луцьк, 2007. — С. 285–310.

Сергій Білокінь

ПАХАРЄВ Анатолій Дмитрович (27.05.1937, м. Клетня Брянської обл., РФ) — фахівець у галузі політології, досліджує питання політичного лідерства, політичної еліти, політичних партій, політичних систем сучасності, історії політичної думки, д.політ.н. (2003), проф. (2006)

1959 закінчив іст. ф-т Воронежського держ. ун-ту, 1970 — аспірантуру Донецького політехнічного ін-ту. 1970–1974 — керівник лекторської групи Донецького обкому партії. 1970 в Донецькому держ. ун-ті захистив канд. дис. «Комсомол Донбасса в годы второй пятилетки (1933 — 1937)» (наук. кер. — д.і.н., проф. Г.Я.Пономаренко). З 1977 — доц. 1974–1977 — ст. викладач, доц. Донецького політехнічного ін-ту. 1977–1981 — зав. каф. марксизму-ленінізму Донецького держ. музично-педагогічного ін-ту (нині Донецька держ. консерваторія ім. С. Прокоф'єва). 1981–1984 — доц. каф. теорії і методів ідеологічної роботи ВПШ при ЦК КПУ, 1984–1987 — лектор відділу пропаганди і агітації ЦК КПУ, 1987–1992 — доц. кафедри політології ВПШ. 1992–1995 — доц. каф. історії Київського політехнічного ін-ту. З 1995 ст.н., пров., гол.н.с. відділу теоретичних та прикладних проблем політології

Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАНУ, в якому 2003 захистив докт. дис. по темі «Політичне лідерство: історико-політологічний контекст і сучасне становище».

Автор понад 170 наук. і наук.-метод. праць, у т.ч. 3 індивідуальні монографії і підручник.

Тв.: Лідерство в політике. — К., 1998; Политическое лидерство и лидеры. — К., 2001; Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку. Підручник. — К., 2002 (у співавт.); Політичні ідеології та багатопартійність в Україні. Знайомі незнайомці // Віче. — 2002. — № 10; Політика центрizmu в Україні. Проблеми формування та перспективи розвитку // Трибуна — 2002. — № 3–4; Кадрова політика сучасної України. Підручник — К., 2005; Мыслители о правителях. — К., 2006; Теоретичні основи політичного лідерства в сучасній політичній науці // Політичний менеджмент. Спец. випуск. — 2006; Бюрократия переходных политических систем: специфика формирования и особенности развития // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. — Вип. 38. — К., 2008; Теоретико-методологічні проблеми політичного лідерства; Ідеї лідерства у світовій політичній думці // Політика в особах. Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти — К., 2008; Політичний клас сучасної України: стан і тенденції розвитку // Трибуна. — 2008. — № 7–8; Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. Підручник. — К., 2008 (у співавт.); Політико-управлінська еліта України: шляхи становлення, тенденції розвитку // Політичний менеджмент. Спецвипуск. 2008.

Дж. і літ.: Анкета А.Д. Пахарева; Пахарев Анатолій Дмитрович // Політологічний словник. — К., 2005. — С. 569–570; В.І.Меншун. Політологічні сюжети А.Д. Пахарева у людському вимірі // Трибуна. — 2007. — № 7–8. — С. 41.

Олена Ковальчук

ПАШКЕВИЧ Віктор Григорович (21.11.1928, с. Красна Слобода, нині Дубровенського р-ну Вітебської обл. Біларусі — 11.01.2004, м.Ужгород) — дослідник партизанського руху, к.і.н. (1978). 3 робітників.

Закінчив заочно дорожнє відділення Стрийського автодорожнього технікуму (1962) та філол. ф-т (відділення рос. мови та літератури) УжДУ (1966). 1978 захистив канд. дис. «Становлення і розвиток партизанського руху в Мінсько-Червенській зоні (1941–1944 рр.)» (наук. кер. — проф. А.Й. Залеський).

Учасник Великої Вітчизняної війни (керівник молодіжної підпільної групи в м.Борисів Мінської області). 1946–1953 служив в Радянській Армії. Працював начальником відділу інкасації Закарпатської облконтори Держбанку (1954–1960), техніком та начальником загону Ужгородської автоколони (1960–1964), начальником Закарпатського облавтотехпостачу (1964–1976). З 1979 в УжДУ: ст. викладач (1979–1985) та доц. (1985–1991) каф. історії СРСР. 1970–1972 працював за сумісництвом викладачем каф. історії КПРС. Нагороджений орденами Червоного Прапора, Червоної зірки та багатьма медалями.

Тв.: Партизанское движение на Борисовщине в годы Великой Отечественной войны. — Борисов, 1977; Партизанські рух у Мінска-Чэрвеньскай зоне (1941–1944 гг.) // Весці Акадэміі навук БССР. Серыя грамадскіх навук. — Мінск, 1978. — № 1. — С. 83–93; Сторінки бойової єдності // Комуніст України. — 1986. — № 11. — С. 83–85; Участь закарпатців у партизанському русі на території України і Білорусії в роки Великої Вітчизняної війни // Закарпаття: минуле і сучасне. — Ужгород, 1986. — С. 78–89 (у спіавт.); Борці-антифашисти. — Ужгород, 1988 (у спіавт.); Чехословацькі антифашисти в партизанських формуваннях України і Білорусії // УІЖ. — 1990. — № 5. — С. 30–39 (у спіавт.).

Літ.: Серета Л. Поруч стають онуки: [Про підпільника і партизана Віктора Пашкевича] // Молодь Закарпаття. [Ужгород]. — 1985. — 10 верес. — С. 3; Довганич О. Юність мужніла в боротьбі: [Про В.Г. Пашкевича] // Закарпатська правда. — 1987. — 17 лист. — С. 3; Світлої пам'яті [В.Г. Пашкевича] // Новини Закарпаття. — 2004. — 17 січ. — С. 15.

Микола Олашин

ПАШКУЙ Золтан Адальбертович (02.02.1932, м. Мукачево, нині Закарпатської обл. — 30.01.1987, там само) — дослідник політики Угорщини щодо Закарпаття в 1930–1940-х рр., педагог, к.і.н. (1974), Заслужений учитель України (1976).

Закінчив іст. ф-т УжДУ (1958). 1974 захистив канд. дис. «Антинародна політика фашистської Угорщини в Закарпатті в 1938–1944 рр.» (наук. кер. — проф. М.В. Троян).

Трудову діяльність розпочав 1949 рахівником Мукачівського ліспромгоспу. Працював комірником (1950), обліковцем (1950) та начальником цеху (1950–1951) Мукачівської тютюнової фабрики. 1951–1952 — комсорг Мукачівської сш № 2 ім. Т.Г. Шевченка. З 1952 на педагогічній роботі в школах Мукачева: вчитель історії сш № 2 (1952–1959) та смш № 16 (1959–1960), дир. вш № 12

(1960–1962) та сш № 3 з угорською мовою навчання (нині зош I–III ст. № 3 ім. Ференца II Ракоці) (1962–1987).

Тв.: 3 історії окупації Угорщини фашистською Німеччиною весною 1944 р. // Тези доповідей та повідомлення до наукової конференції [УжДУ], присвяченої 20-річчю визволення Угорщини від фашистського гніту. — Ужгород, 1965. — С. 63–71; Політика мадяризації українського населення на Закарпатті в 1939–1944 рр. // УІЖ. — 1972. — № 4. — С. 98–104; До питання про автономію Закарпаття під час угорської окупації// Там само. — 1973. — № 2. — С. 93–98; Мукачево: [Ист. очерк] // История городов и сел Украинской ССР. Закарпатская область. — К., 1982. — С. 311–326 (у співавт.); Закарпаття в роки війни. — Ужгород, 1990 (у співавт.).

Літ.: Русин М. Йому було б нині шістдесят п'ять...: [Про З.А. Пашкуя] // Панорама. [Мукачево]. — 1997. — 1 лютого; Пашкуй Золтан // Дочинець М., Пагіря В. Енциклопедія Мукачева в іменах. — Мукачево, 2006. — С. 226.

Микола Олашин

ПЕДИЧ Василь Пилипович (20.11.1958, с. Кімличка Липоводолинського р-ну Сумської обл.) — дослідник історії української історіографії кін. XIX — поч. XX ст., к.і.н. (1996), доц. (1997).

1977–1982 навчався на іст. ф-ті КДУ ім. Т. Шевченка. З 1982 — в Івано-Франківському ін-ті нафти і газу. Канд. дис. «Львівська історична школа М. Грушевського (1894–1914 рр.)» захистив 1996 в Ін-ті археографії НАНУ. Наук. кер. — д.і.н., проф. В.В. Грабовецький. Нині — доц. каф. історії та політології Івано-Франківського нац. технічного ун-ту нафти і газу.

Тв.: Історична школа М.Грушевського у Львові (1894–1914 рр.). — Івано-Франківськ, 1996; Особливості формування галицької школи Михайла Грушевського // Академія пам'яті Володимира Антоновича. — Вип. 4. — К., 2000. — С. 218–228; Історія України. Курс лекцій. — Івано-Франківськ, 2002 (у співавт.); Історична школа Михайла Грушевського у Львові: історіографія джерел // Wielokulturowe srodowisko historyczne Lwowa XIX–XX w. — Т. II. — Rzeszow, 2004; Основні напрямки наукової діяльності історичної школи Михайла Грушевського у Львові // Багатокультурне історіографічне середовище Львова XIX–XX ст. — Том 4. — Львів, 2006.

Дж.: Анкета В.П. Педича.

Віктор Крушина

ПЕНЯК Павло Степанович (30.05.1958, м. Ужгород Закарпатської обл.) — дослідник слов'янської і давньоруської археології, середньовічної історії і археології Закарпаття, к.і.н. (1985). Зі службовців.

Закінчив іст. ф-т УЖДУ (1980) та аспірантуру Ін-ту археології АН УРСР (1984). 1985 захистив канд. дис. «Соціальна організація давньоруського ремесла X–XIII ст.» (наук. кер. — проф. П.П. Толочко).

Трудову діяльність розпочав методистом правління Закарпатського обласного відділення УТОПІК (1980–1981). Після закінчення аспірантури працював м.н.с. відділу давньоруської і середньовічної археології Ін-ту археології АН УРСР (1984–1993). З 1993 — ст.н.с., керівник Ужгородської групи відділу археології Ін-ту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Брав участь у численних археологічних експедиціях (Закарпаття, Середнє Подніпров'я, Середнє Подністров'я).

Тв.: Виробниче і внутрішнє життя в ремісничих цехах Закарпаття XVIII — першої половини XIX ст. // УІЖ. — 1982. — № 9. — С. 96–103; Структура ремесленного виробництва Чернигово-Северської землі в X–XIII вв. // Чернигов и его округа в IX–XIII вв. — К., 1988. — С. 80–86; Ремесло Київської Русі: структура і організація. — Ужгород, 1988; Організація ювелірного виробництва Древньої Русі // Ювелирное дело на Украине. — К., 1991. — С. 28–36; Археологічні дослідження Траянових валів у Середньому Подністров'ї // Археологічні дослідження на Україні у 1990 р. — К., 1991. — С. 37–38 (у співавт.); Про ремісничі об'єднання Русі та Візантії // УІЖ. — 1995. — № 1. — С. 122–125; Історія Закарпаття з найдавніших часів до приходу угорців в Карпатську улоговину: Навч. посібник з краєзнавства. — Ужгород, 1998 (у співавт.); Супроводжуючі речі слов'янських поховань VI–IX ст. у Карпатському басейні // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія історія. — Ужгород, 2002. — Вип. 6. — С. 20–24; Із історії української археології першої половини XIX ст. // Там само. — Вип. 7. — С. 139–142; «Золотий період» археологічної науки Закарпаття (70–90-ті рр. XX ст.) // Там само. — 2003. — Вип. 9. — С. 176–185; Цехи і цехове ремесло Закарпаття. — Ужгород, 2005.

Літ.: Пеняк Павло Степанович // Мезенцева Г. Дослідники археології України: енциклопедичний словник-довідник. — Чернівці, 1997. — С. 186; Пеняк Павло Степанович // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України: Наукова діяльність, структура, працівники. — Львів, 2001. — С. 277.

Микола Олашин

ПЕНЯК Степан Іванович (29.09.1927, м. Ужгород, тепер у Закарпатській обл.) — дослідник слов'яно-руських пам'яток Верхнього Потисся VI–XIII ст., к.і.н. (1969). Почесний член УТОПІК. Із селян.

Закінчив іст. ф-т УжДУ (1955) та аспірантуру при Ін-ті суспільних наук АН УРСР (відділ археології) (1965). 1969 захистив канд. дис. «Ранньослов'янське і давньоруське населення Верхнього Потисся VI–XIII ст.» (наук. кер. — проф. М.Ю. Смішко).

Трудову діяльність розпочав 1947 вчителем Ставенської семирічної школи Великоберезнянського р-ну Закарпатської області. Завідував початковими школами у селах Вишка і Княгиня того ж р-ну. 1955–1956 — директор Нересницької сш робітничої молоді Тячівського р-ну. 1956–1972 — н.с., зав. відділом, заст. директора з наук. роботи, дир. Закарпатського краєзнавчого музею. 1973–1985 — ст.н.с. Ін-ту археології АН УРСР. У 1985–1993 — ст.н.с. Ін-ту суспільних наук АН УРСР (м. Львів) (нині Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). З 1998 — відповідальний секретар редколегії «Зводу пам'яток історії та культури Закарпатської області». Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (1999) та медалями — «За трудову доблесть» (1971) і «60 років визволення України від фашистських загарбників» (2004).

Тв.: До питання про час заселення Верхнього Потисся слов'янами // Великий Жовтень і розквіт возз'єднаного Закарпаття. — Ужгород, 1970. — С. 73–85; К вопросу о времени заселения славянами Карпатского бассейна // Исследования по истории славянских и балканских народов. — Москва, 1972. — С. 68–77; Закарпатский краеведческий музей. — Ужгород, 1972; Слов'янське населення Закарпаття другої половини I тис. н.е. // Археологія. — К., 1973. — С. 3–13; Закарпаття — земля слов'янська: З історії слов'янських племен Закарпаття VI–XIII ст. — Ужгород, 1976 (у співавт.); Давні металурги Українських Карпат. — Ужгород, 1978 (у співавт.); Ранньослов'янське і давньоруське населення Закарпаття VI–XIII ст. — К., 1980; Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька області. Довідник з археології України. — К., 1984 (у співавт.); Новые раннеславянские памятники середины I тыс. н.э. Закарпатской области УССР // Труды V Международного конгресса археологов-славистов. — К., 1988. — С. 174–181; Археология Прикарпатья, Волыни и Закарпатья (раннеславянский период). — К., 1990 (у співавт.); Пам'ятки Празької культури на Закарпатті // Хозяйство древнего населения Украины. — К., 1997. — Ч. 2. — С. 292–302; Історія Закарпаття з найдавніших часів до приходу угорців в Карпатську улоговину: Навч. посібник з

краєзнавства. — Ужгород, 1998 (у співавт.); Пам'ятники і пам'ятні знаки періоду Другої світової війни на Закарпатті (1939–1945 рр.) // Науковий збірник Закарпатського краєзнавчого музею. — Ужгород, 2005. — Вип. VII. — С. 110–116.

Літ.: Пеняк Степан Іванович // Мезенцева Г. Дослідники археології України: енциклопедичний словник-довідник. — Чернігів, 1997. — С. 145; Мацкевий Л. До 70-річчя Степана Івановича Пеняка // Археологія. — 1998. — № 1. — С. 155–156; Мацкевий Л. Степан Пеняк — дослідник старожитностей Закарпаття // Постаті української археології: Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. — Львів, 1998. — Вип. 7. — С. 110–111; Пеняк Степан Іванович // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України: Наукова діяльність, структура, працівники. — Львів, 2001. — С. 277–278; Довганич О. Вчений — археолог, краєзнавець, педагог: До 75-річчя з дня народження Степана Пеняка // Календар «Просвіти» на 2002 рік. — Ужгород, 2002. — С. 165–167.

*Степан Віднянський,
Микола Олашин*

ПЕСЧАНИЙ Олег Олександрович (28.06.1961, с. Марковці Бобровицького р-ну Чернігівської обл.) — дослідник історії чесько-українських зв'язків, української еміграції у країнах Центральної Європи, історії України XIX — XX ст., к.і.н. (1991).

1980–1987 навчався на іст. ф-ті КДУ. 1987–1990 навчався в аспірантурі на іст. ф-ті КДУ. 1991 у цьому ж вузі захистив канд. дис. «Чесько-українські зв'язки у другій половині XVI — першій половині XVII ст.» (наук. кер. — д.і.н., проф. А.Ф. Кізченко). З 1991 працює в Ін-ті української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАНУ: н.с. (1991), ст.н.с. (1993) відділу вивчення та публікації зарубіжних джерел з історії України; з 2000 — вчений секретар Спеціалізованої вченої ради ін-ту. 1991–1992 викладав у Київському ін-ті цивільної авіації, 1992–1994 — у Київському ін-ті сухопутних військ М-ва оборони України. З 2003 — доц. Київського славістичного ун-ту.

1995–1996 стажувався в Ін-ті Східної та Південно-Східної Європи (Австрія); 1996 — стипендіат DAAD (Німецької служби академічних обмінів, Берлін).

Автор понад 30 наук. публікацій.

Тв.: З історії українсько-чеських зв'язків у першій половині XVII століття // Вестник Киевского университета. Исторические науки. — 1990. — Вып. 32; К истории украинско-чешских связей во второй половине XVI — начале XVII веков (украинско-польская

знати и Чехия) // Актуальные вопросы исторической науки. — 1990; Український вільний університет в Празі // Старожитності. — 1992. — № 20 (36); Волинські чехи // Пам'ятки України. — 1993. — № 1–6; Десять академічних літ на чужині: Український педагогічний інститут ім. М. Драгоманова у Празі // Старожитності. — 1994. — № 1–2; Чех (севський чех) // Енциклопедія Українознавства. Словникова частина — доповнення. — Т. 11. — Париж; Нью-Йорк, 1995; Від перекладача // Український музей в Празі (1659) 1925–1948. Опис фонду. — Київ; Прага, 1996; Український науковий інститут у Берліні // Український археографічний щорічник. — Нова серія. — Випуск 5–6. — Т. 8/9. — К., 2001; Українці міжвоєнної доби в мюнхенських архівах // Український археографічний щорічник. — Нова серія. — Випуск 7. — Т. 10. — К., 2002; Вступне слово // Там само; Німецькі військові кладовища в Україні в контексті німецько-українських відносин 90-х років ХХ століття // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. — Т. 9. — К., 2002; Швейцарія та Україна в 90-ті роки ХХ століття // Україна дипломатична — 2003. Науковий щорічник. Вип. 4. — К., 2004; Порівняльна характеристика історичних досліджень в Україні і центральноєвропейських країнах у 90-ті роки ХХ століття // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. — Серія: Історичні науки. — 2004.

Дж.: Анкета О.О. Песчаного.

Юрій Черченко

ПЕТРОВ Михайло Назарович (1826, м. Вільно — 1887, м. Харків) — дослідник європейської історії середніх віків та нового часу, проф. З родини військового. Батько був мордвином, а мати походила зі збіднілого польського шляхетського роду.

Після закінчення Віленської гімназії у 1844 став казенно-коштным студентом іст.-філол. відділення філос. ф-ту Харківського ун-ту, де під керівництвом О.П. Рославського-Петровського написав канд. роботу «Цивілізація галло-франків в часи Меровінгів». 1850 склав магістерський іспит та захистив дис. «Про характер державної діяльності Людовика XI» і з наступного року до 1886 викладав у Харківському ун-ті. Читав лекції з історії середньовічної Європи, а пізніше — історії нового часу. Визначною віхою у його творчій біографії стало відрядження (1858–1860) в Німеччину, Францію, Англію, Бельгію, Італію, Чехію, де він познайомився з системою викладання у західноєвропейських ун-тах. Наслідком відрядження стала монографія «Новітня національна історіографія в Німеччині, Англії і Франції», на основі якої 1865 захистив докт.

дис. в Московському ун-ті. Отримавши ступінь докт. і звання ординарного проф., П. повністю зосередився на викладацькій діяльності в Харківському ун-ті. 1868 він опублікував свої знамениті «Нариси з всесвітньої історії», які рекомендовані міністерством народної освіти для використання в навчальному процесі і витримали чотири видання.

Першим серед російських істориків розробив цілісний курс «Всесвітньої історії» з власним оригінальним баченням історії людства. На основі літографованих і власноручних записів проф. його учні й послідовники по каф. (О. Деревницький, В. Надлер і В. Бузескул) 1888 видали курс П. «Лекції з всесвітньої історії» у 4-х томах. Оригінальна авторська концепція всесвітньої історії, її періодизація, структура лекцій і чудовий літературний виклад були схвально зустрінуті критикою і «Лекції» отримали велику премію імені Петра Великого РАН.

Тв.: Отчёт о занятиях адъюнкта Императорского Харьковского Университета М.Н.Петрова в Германии, Франции, Италии, Бельгии и Англии с июля 1858 г. до июля 1860 г. — Харьков, 1861; Новейшая национальная историография в Германии, Англии и Франции. — Х., 1861; Лекции по всемирной истории. — Т. I–IV. — Х., 1888; Пропедевтика // Петров М.Н. Лекции из всемирной истории. — Т. I. — Х., 1888. — С. 1–24; Об отношении исторических наук к естествознанию // Петров М.Н. Лекции по всемирной истории. — Т. 1. — Х., 1888. — С. I–VIII; Из всемирной истории очерки. Изд. четвертое. — СПб., 1904–1908.

Літ.: Бузескул В.П. М.Н. Петров. (Некролог) // Журнал Министерства Народного Просвещения. — 1887. — Март. — С. 35–47; Деревницкий А. Михаил Назарович Петров. (Страница из истории Харьковского университета). — Харьков, 1887; Бузескул В.П. Всеобщая история и ее представители в России в XIX и начале XX века. Часть первая. — Л., 1929. — С. 121–125; Hecker H. Russische Universalgeschichtsschreibung: Von den «Vierziger Jahren» des 19. Jahrhunderts bis zur sowjetischen «Weltgeschichte» (1955–1965). — München, Wien, 1983. — P. 92–98; Стельмах С. Історична думка в Україні XIX — початку XX століття. — К., 1997. — С. 50–69; Його ж. Давня історія слов'ян в іст.ій концепції М. Петрова // Вісник Київського ун-ту імені Тараса Шевченка. Історія. — Вип. 37. — 1998. — С. 68–73.

Сергій Стельмах

ПИРИГ Олександра Андріївна (13.03.1948, м. Горлівка Донецької обл.) — дослідниця історії ринку, торгівлі та приватного

підприємництва в Україні, проблем краєзнавства, д.і.н. (2002), проф. (2004).

1970 закінчила іст. ф-т ХДУ ім. М. Горького. Працювала викладачем цього вузу, навчалася в аспірантурі КДУ ім. Т. Шевченка. 1983 в КДУ захистила канд. дис. «Партійне керівництво розвитком радянської торгівлі в роки дев'ятої п'ятирічки (на матеріалах Української РСР)» (наук. кер. — к.і.н., доц. В.С. Крижанівський). З 1983 — ст. викладач, доц., проф. Київського нац. торговельно-економічного ун-ту. 2002 в Ін-ті історії України захистила докт. дис. «Ринкові відносини періоду непу в Україні: історичний аспект» (наук. конс. — д.і.н., проф. С.В.Кульчицький). З 2006 — зав. каф. гуманітарної освіти Київського економічного ін-ту менеджменту. Відмінник народної освіти (1998).

Авторка понад 150 наук. праць.

Тв.: Ринок і торгівля України (історичний аспект). — К., 1996; НЕП: більшовицька політика імпровізації. — К., 2001; Історія підприємництва України. Навчальний посібник. — К., 2004; Історія України. Хрестоматія у 2-х частинах. Навч. посібн. — К., 2004 (у спіавт.); Історія Київського національного торговельно-економічного університету. — К., 2006 (у спіавт.); Село Уляники: хода крізь віки. — К., 2007; Історія України. Посібник для практичних занять. — К., 2008.

Літ.: Біобібліографічний словник учених Харківського університету. — Т. 2. — Х., 2001; Страницы истории студенческой науки в Харьковском университете. — Х., 2002; Київський національний торговельно-економічний університет. Біографічний довідник: ректори, проректори, декани, завідувачі кафедр, професори. — К., 2006.

Станіслав Кульчицький

ПІСКУН Валентина Миколаївна (31.03.1957, смт. Батурин Бахмацького р-ну Чернігівської обл.) — дослідниця питань охорони та використання культурної спадщини в Україні, української еміграції 20-х рр. ХХ ст., д.і.н. (2008).

1974–1975 працювала у Батуринському будинку піонерів та школярів. 1975–1980 — навчалася на іст. ф-ті КДУ ім. Т. Шевченка. 1981–1992 — викладач, асистент, ст. викладач Сумського державного педагогічного ін-ту ім. А.С.Макаренка. З 1992 — м.н.с., зав. сектором, вч. секретар, заст. дир. (з 2000) Центру українознавства КНУ. Канд. дис. «Проблеми охорони та використання культурної спадщини в Україні (сер. 70 — поч. 90 — х рр. ХХ ст.)» під керівництвом д.і.н., проф. Є.М.Скляренка захистила 1995 в Ін-ті

історії України НАН України. Докт. дис «Українська політична еміграція 20-х років ХХ ст.» захистила 2007 у КНУ ім.Тараса Шевченка. Наук. конс. — д.і.н., проф. Верба І.В.

Авторка понад 170 наук. праць.

Тв.: Зміновіхвіство як засіб формування більшовицько-радянського типу людини // Антропоцентризм і віталізм: сучасний синтез. — Луцьк, 2000 (у співавт.); Симон Петлюра: відхід і повернення // Українознавство — 2001. — К., 2000. — С. 154–157; Найбільша його любов — українська історія (до 70-річчя Любомира Винара) // Українознавство — 2002. — К., 2001. — С. 228–231; Українська національна ідея в контексті візії «і де я?» // Українознавство — 2002. — К., 2001. — С. 234–237; Більшовицький уряд УСРР у боротьбі з українською політичною еміграцією в Польщі (поч. 20-х рр. ХХ ст.): загальні тенденції // Україна і Польща — стратегічне партнерство на зламі тисячоліть. Історія, Сьогодення, Майбутня перспектива. — Ч. І. — К., 2001. — С. 257–266; Повернення Михайла Грушевського в Україну як зваба більшовизмом і надія на дії // Михайло Грушевський — науковець і політик у контексті сучасності. — К., 2002. — С. 45–55; Ідентитети «Україна — Батьківщина» й «український громадянин» у життєвому виборі українських політичних емігрантів (20-ті рр. ХХ ст.) // Історія України на межі тисячоліть. Вип. 7. — К., 2002. — С. 151–161; «Зміновіхвіство» як сутнісне явище поч. 20-х рр. ХХ століття (російський і український контекст) // Вісник Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка. Українознавство. Вип. 6. — К., 2002. — С. 75–80; Степан Рудницький: між наукою й політикою // Україна просторова в концепційному окресленні Степана Рудницького. Монографія. — К., 2003. — С. 24–32 (у співавт.); Українська еміграція у Польщі як визначальний чинник радянсько-польських стосунків (20-ті рр. ХХ ст.) // Історіографічні дослідження в Україні. — К, 2003. — Вип. 13. — Ч. 1. — С. 255–275; «Зміновіхвіство» галицьких політичних діячів як пошук шляху до України // Історія української науки на межі тисячоліть. — Вип. 11. — К., 2003. — С. 143–152; До питання про формування ідеологічної бази української політичної еміграції 20-х років ХХ ст.: особистості, чинники // Історія української науки на межі тисячоліть. Вип. 14. — К., 2004. — С. 135–150; Роль музейної спадщини у формуванні національної ідентичності українців (кін. ХІХ — поч. ХХ ст.) // Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ ст. — К., 2004. — С. 14–20; Использование культурной антропологии и герменевтики в исследовании события и контекста // Мавродинские чтения. 2004. Актуальные проблемы историографии и исторической

науки. — СПб., 2004. — С. 168–170; Діяльність українських політичних емігрантів у міжнародних громадських організаціях // Вісник Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка. Українознавство. — 2004. — № 8. — С. 40–42; Що в імені твоїм? — Надія!? Надія Суворцова // Українки в історії. — К., 2004. — С. 157–163; Українська політична еміграція 20-х рр ХХ ст. на сторінках «Українського історика»: генеза та історична тяглість // Український історик. — 2004. — № 1–2. — С. 52–63; Українська еміграція в Туреччині // Україна — Туреччина: минуле, сучасне, майбутнє. — К., 2004. — С. 225–230; Формування світоглядно-правових засад понять «громадянство» і «Батьківщина» в українського соціуму (рефлексії Української революції 1917–1921 рр.) // Український соціум. — К., 2005. — С. 468–489; Мотивація розбудови мережі наукових установ українською політичною еміграцією у 20-х рр. ХХ ст. // Наукові записки Національного ун-ту «Острозька академія»: Іст. науки. — Вип. 5: — Острого; Торонто; Нью-Йорк, 2005. — С. 51–64; Трансформація національної ідентичності: історіософські, культурологічні та соціально-психологічні аспекти. // Фундаментальні орієнтири науки. — К., 2005. — С. 24–53; Процес натуралізації українських політичних емігрантів та його вплив на трансформацію української національної ідентичності (20-ті роки ХХ ст.) // Матеріали V Конгресу Міжнародної асоціації українців. Історія: Ч. 3. — Чернівці, 2005. — С. 84–93. Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття). — К., 2006.

Дж.: Анкета В.М. Пісчун.

Віктор Крушина

ПЛОХИНСЬКИЙ Михайло Мелетійович (1864–1906, Харків) — дослідник соціально-економічних відносин Слобідської та Лівобережної України XVII–XVIII ст., архівіст. Народився у селянській родині в Курській губернії.

Закінчив іст.-філол. ф-т Харківського ун-ту. Викладав історію у Харківській першій гімназії. Працював штатним архіваріусом Харківського іст. архіву (1888–1897) та архіваріусом іст.-філол. т-ва при Харківському ун-ті. Здійснив каталогізацію архіву Малоросійської колегії, обстежив та склав описи приватних, монастирських, церковних та відомчих архівів Чернігівської губернії. Член Харківського іст.-філол. т-ва (з 1889), Московського археологічного т-ва (з 1893). Автор праць етнографії та ряду описів архівних фондів.

Тв.: Архивы Черниговской губернии // Древности: Труды Московского археологического общества. — 1899. — Т. 1. — № 3;

Материалы для истории внутренней жизни Левобережной Украины. Бобровники. Стрельцы (с приложением документов) // Сборник Харьковского историко-филологического общества. 1891. — Т. 3; О гетманских рыболовных озерах // Сборник Харьковского историко-филологического общества. — 1891. — Т. 3; Описание графского диплома гетмана Разумовского // Сборник Харьковского историко-филологического общества. — 1891. — Т. 3; О гетмане Мазепе в роли великорусского помещика // Сборник Харьковского историко-филологического общества. — 1892. — Т. 4; Поселение грузин в Малороссии в XVIII в. // Сборник Харьковского историко-филологического общества. — 1893. — Т. 5; Описи дел Харьковского исторического архива. Харьковское отделение // Сборник Харьковского историко-филологического общества. — 1893. — Т. 5; Стародубского магистрата книга справ поточных 1690–1722 гг. // Сборник Харьковского историко-филологического общества. — 1894. — Т. 6; Путешествие Тарасия Капленского в Италию // Сборник Харьковского историко-филологического общества. — 1896. — Т. 8; Иноземцы в Старой Малороссии. — Ч. 1 — М., 1905 (Греки, цыгане, грузины).

Літ.: Московское археологическое общество в первое пятидесятилетие его существования (1864–1914) / Под ред. М.С. Уваровой, И.А. Бородина. — М., 1915. — Т. 2: Биографический словарь членов общества; Українські архівісти: Біобібліографічний довідник. — К., 1999. — Вип. 1 (XIX–1930-і роки); Багалій Д.І. Вибрані праці: У 6 т. — Харків, 1999. — Т. 1: Автобіографія. Ювілейні матеріали. Бібліографія.

Олексій Ясь

ПОВХАН Іван Георгійович (13.09.1922, м. Нью-Кенсінгтон, штат Пенсільванія, США — 03.11.2000, м. Ужгород) — дослідник новітньої історії Угорщини, к.і.н. (1968), доц. (1972). 3 робітників.

Закінчив заочно іст. ф-т УжДУ (1952). 1968 захистив канд. дис. «Боротьба Угорської Народної Республіки за мир і безпеку в Європі (1945–1962 рр.)» (наук. кер. — доц. Я.І. Штернберг).

Трудову діяльність розпочав зав. поштового відділення с. Анталовці (1944–1945), працював інструктором Ужгородського окружного (1945–1946) та Закарпатського обласного (1946–1947) комітетів ЛКСМУ. З 1947 — в УжДУ: інспектор-методист заочного відділення вузу (1947–1952); ст. лаборант каф. генетики і дарвінізму (1952–1954); ст. методист заочного відділу УжДУ (1954–1959); асистент каф. загальної історії (1959–1960); помічник проректора по заочному навчанню (1960); ст. лаборант (1960–

1967), викладач (1967–1968), ст. викладач (1968–1970) та доц. (1970–1984) каф. загальної історії.

Автор понад 25 публікацій.

Тв.: Провал спроб імперіалістичної реакції використати Організацію Об'єднаних Націй для втручання у внутрішні справи Угорської Народної Республіки // Тези доповідей та повідомлення до XIX наукової конференції [УжДУ]. Серія історична (загальна історія та історія СРСР). — Ужгород, 1965. — С. 64–69; Боротьба Угорської Народної Республіки за мир і дружбу між народами в 1958–1959 роках // Тези доповідей до XX щорічної наукової конференції УжДУ. Серія іст. наук. — Ужгород, 1966. — С. 46–53; З історії угорсько-радянських відносин у 1945–1948 роках // Матеріали XXI наукової конференції УжДУ. Серія історії. — 1967. — С. 153–158; Вклад Угорської Народної Республіки в боротьбу країн соціалістичної співдружності за мир і колективну безпеку в Європі в 1950–1955 роках // Боротьба угорського народу за соціалізм. — Ужгород, 1970. — С. 198–207; Солідарність угорського народу з боротьбою трудящих Демократичної Республіки В'єтнам проти агресії американського імперіалізму (1964–1973 рр.) // Питання нової і новітньої історії. — Харків, 1978. — Вип. 24. — С. 47–53.

*Степан Віднянський,
Микола Олашин*

ПОЗНЯК Олена Володимирівна (01.08.1958, м. Київ) — дослідниця історії України періоду Другої світової війни, к.і.н. (1988), доц. (1995). З інтелігенції.

1975–1980 — навчалася на іст. ф-ті КДУ ім. Т. Шевченка. 1980–1984 працювала в Ін-ті підвищення кваліфікації при КДУ ім. Т. Шевченка. 1984–1987 — навчалася в аспірантурі КДУ ім. Т. Шевченка. 1988 захистила в КДУ ім. Т. Шевченка канд. дис. «Діяльність Комуністичної партії по зміцненню дружби і співробітництва радянських народів у роки Великої Вітчизняної війни. Історіографія проблеми» (наук. кер. — д.і.н., проф. Д.Д. Піха). З 1987 — на викладацькій роботі: асистент (1987–1990), ст. викладач (1991–1995), доц. (з 1995) каф. історії України (з 2005 — історії та етнополітики) Національного пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова.

Авторка понад 30 наук. публікацій.

Тв.: Бойова співдружність слов'янських народів у Другій світовій війні (Історіографія проблеми) // Слов'янські народи у Другій світовій війні. — Вип. 6. — Ч. I. — К., 2000. — С. 18–23; Співдружність слов'янських народів у партизанській боротьбі в роки Великої Вітчизняної війни (історіографія проблеми) // Суд

пам'яті. — Умань, 2000. — С. 98–103; Розвиток середньої школи в Україні у 30-і роки ХХ ст. // Сторінки історії. — Вип. 17. — К., 2002. — С. 136–146; Дружба, загартована в боях за визволення України // Визволення Києва від німецько-фашистських загарбників. — К., 2004. — С. 56–62; Інтернаціональне співробітництво партизан в роки Другої світової війни // Україна у Другій світовій війні. — Бердянськ-Запоріжжя, 2004. — С. 58–63; Трудовий подвиг українського народу в останній період Великої Вітчизняної війни // Сторінки історії. — № 19. — К., 2006. — С. 32–42.

Дж.: Анкета О.В. Позняк.

Олена Подобед

ПОЛЯК (дівоче прізвище — ВОЛОЩУК) Володимира Степанівна (27.12.1931, м. Дрогобич, тепер у Львівській обл. — 28.02.1999, смт. Іршава Іршавського р-ну Закарпатської обл.) — історик польського робітництва другої половини ХХ ст., к.і.н. (1975), доц. (1984). Зі службовців.

Закінчила трирічну партійну школу при Львівському обкомі КПУ (1956), іст. ф-т (1963) та заочно аспірантуру при каф. загальної історії (1975) УжДУ. 1975 захистила канд. дис. «Робітничий клас Польської Народної Республіки в роки другої п'ятирічки (1961–1965 рр.)» (наук. кер. — проф. І.М. Гранчак, д.і.н. П.М. Калениченко).

Трудову діяльність розпочала податковим рахівником Солотвинського райфінвідділу (тепер у Івано-Франківській обл.) (1947–1949). 1949–1953 перебувала на комсомольській роботі. Навчалася у партшколі (1953–1956), працювала заст. голови з оргмасової роботи Іршавської промислової артілі (1956–1961), очолювала Берегівський кінотеатр (1961–1966), викладала історію в місцевій сш № 1 (1961–1968). З 1968 в Ужгородському ун-ті: викладач (1968–1970), ст. викладач (1970–1981) та доц. (1981–1992) каф. загальної історії. З 30 червня 1992 перебувала на пенсії.

Тв.: Боротьба трудящих ПНР за перетворення в життя рішень ІІІ з'їзду ПОРП (1959–1965 рр.) // Питання нової та новітньої історії європейських соціалістичних країн. — Ужгород, 1969. — С. 59–68; До питання про співробітництво СРСР і ПНР у використанні природних ресурсів Карпат // Культура та побут населення Українських Карпат. — Ужгород, 1972. — С. 191–193; Соціалістичне змагання в промисловості ПНР (1961–1965 рр.) // УІЖ. — 1974. — № 7. — С. 78–86; Роль советско-польского экономического сотрудничества в строительстве социализма в ПНР (1961–1965 гг.) // Узловые вопросы советского славяноведения. — Ужгород, 1982. —

С. 136–138; Научно-техническое сотрудничество ПНР с социалистическими странами (1982–1984 гг.) // Народно-демократические революции и развитие славянских стран по пути социализма. — Харьков, 1985. — С. 86–87.

Микола Олашин

ПОПОК Андрій Андрійович (14.12.1966, м. Боярка, Києво-Святошинського району, Київської області) — фахівець з історії української діаспори, к.і.н. (2002), доц. (2008).

1984–1988 навчався в Київському вищому військово-морському політичному училищі; в 1995–1999 — в аспірантурі Ін-ту соціології НАН України; 2003–2006 — на ф-ті вищих керівних кадрів НАДУ при Президентові України; 2004–2007 — в докторантурі НАДУ. 2002 в Ін-ті історії України НАН України захистив канд. дис. «Українські поселення на Далекому Сході як історичний та етнокультурний феномен (кінець XIX–XX ст.)» (наук. кер. — д.і.н., проф. В.П. Трощинський).

1990–1993 — депутат Первомайської районної Ради м. Владивостока, голова постійної комісії з питань молоді і спорту. А.А. Попок — засновник і перший голова (1991–1993) Т-ва української культури Приморського краю. Входить до складу оргкомітетів першого і другого (1992–1997) Всесвітніх форумів українців, член Української Всесвітньої Координаційної Ради. 1992–1993 — офіційний представник Т-ва «Україна» на Далекому Сході. 1996–1999 — начальник Управління у справах української діаспори Державного комітету України у справах національностей та міграції; відповідальний секретар Міжвідомчої координаційної ради з питань співробітництва з українською діаспорою при Кабінеті Міністрів України. З 1999 — керівник громадської організації «Центр сучасного суспільствознавства». 2002–2004 — начальник Управління у справах української діаспори та міжнародних зв'язків Державного комітету України у справах національностей та міграції. З березня 2009 — перший заступник Голови Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі.

Автор (співавтор) бл. 100 наук. та наук.-попул. праць.

Тв.: Українське населення Приморського краю (за матеріалами соціологічного дослідження та переписів населення) // Українська діаспора. — К.-Чикаго. — 1996. — Ч. 9; Українці в Примор'ї. Портрет на фоні історії // Трибуна. — К., 1997. — Ч. 5–6; Проблеми етнічного відродження східної української діаспори (у співав.) // Українські варіанти. — К., 1997. — Ч. 2; Діяльність української

преси на Далекому Сході // Альманах УНСоюзу на 1998 р. — Парсіппані–Нью-Йорк. — 1997; Національно-культурне відродження українців у Росії на межі ХХ-ХХІ століть // Визвольний шлях. — Лондон, 1998. — Ч. 2; Громадсько-політичне та релігійне життя українців на Далекому Сході в ХХ ст. // УІЖ. — 1998. — № 6; До питання про українське шкільництво на російському Далекому Сході в 1917-му — 1930-х роках // Соціальні виміри суспільства. Збірка наукових робіт молодих науковців. — Вип. 2. — К., 1998; Еміграційний потенціал осіб українського походження та вихідців з України — жителів Республіки Казахстан. — К., 1998 (у співавт.); Українці Румунії: сучасний стан та перспективи етнокультурного розвитку. — К., 1999 (у співавт.); Українці у Казахстані: історія та нинішнє становище. // Трибуна. — К. — 2000. — № 7–8; Матір «Просвіта» на Далекому Сході // Бористен. — Дніпропетровськ., 2001. — № 4; Українська освіта на Далекому Сході в ХХ ст. // Київська старовина. — К., 2002. — № 3; Українське театральне та хорове мистецтво на Далекому Сході у ХХ ст. // Визвольний шлях. — Лондон, 2001. — Кн. 7; Українські поселення на Далекому Сході: історико-соціологічний нарис. — К., 2001; Історична батьківщина — діаспора: європейський досвід взаємин. — К., 2003; Українська діаспора: соціологічні та історичні студії. — К., 2003; До питання про становище українців Словаччини // Вісник Держкомнаціміграції України. — 2003. — № 1 (5); Закордонне українство в сучасному світі // Історичний журнал. — 2003. — № 4–5; Закордонне українство. — К., 2005 (у співавт.); Українці на пострадянському просторі: сучасне становище // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. — Вип. 16. — К., 2007; Закордонне українство як об'єкт державної політики. — К., 2007; Державотворчий процес в Україні: 1991–2006. — К, 2007 (у співавт.).

Літ.: Анкета А.А. Попка; Бай Н. «Необхідна міцна економічна база» (Інтерв'ю з Л. Грушевим) // Вісті з України. — 1994. — № 11; Винниченко І. Українці в державах колишнього СРСР: історико-географічний нарис. — Житомир, 1992. — С. 79; Єльцов О. Реанімація пам'яті // Україна молода. — К., 1991. — 14.04; Лучечко І. Українці на «Зеленому Клині» // Український голос. — Вінніпег-Манітоба. — 1994. — 21, 28.02; Плачинда Г. Зелений Клин: маленька частка України (Інтерв'ю з А.Попком) // Українське слово. — К., 1995. — 08.06; Світальський В. Відродження Українського Зеленого Клину // Український голос. — Вінніпег, Манітоба. — 1993. — 25.01; Світальський В. «Зелений Клин» живе і зеленіє // Свобода. — 1993. — 02.07; Тюков Л. »С удовольствием примем военных» (Інтерв'ю с А. Мамонтовым) // Боевая вахта. —

Владивосток. — 1991. — 08.02; Українці в Приморському краї // За вільну Україну. — Львів. — 1991. — 29.11.; Хто є хто в Україні. — К., 2004. — С. 675; Українські історики ХХ століття: Бібліографічний довідник. — 2004. — Вип. 2, ч. 2. — С. 279–281.

Олена Ковальчук

ПРЕЛОВСЬКА Ірина Миколаївна (09.10.1966, м. Чорнобиль Київської обл.) — дослідниця історії України ХХ ст., джерел з історії національно-визвольного руху в Україні, історії УАПЦ 1920–1930-х рр., к.і.н. (1998).

1986–1991 навчалася на іст. ф-ті КДУ ім. Т.Г. Шевченка. 1991 працює в Ін-ті укр. археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського у відділі пам'яток духовної культури, згодом — н.с і ст.н.с. відділу джерел з новітньої історії України. В цьому ж ін-ті захистила канд. дис. «Історико-джерелознавчий аналіз матеріалів І-го Всеукраїнського православного церковного собору УАПЦ 14–30 жовтня 1921 р.» (наук. кер. — к.і.н. Л.Б. Пилявець).

Авторка понад 90 наук. праць.

Тв.: Перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор УАПЦ 14–30 жовтня 1921 р.: док. і мат. — К.; Л., 1999 (у співавт.); Три промови Василя Липківського // Український археографічний щорічник. Нова серія. — Вип. 3/4. — К., 1999 (у співавт.); Джерелознавчий аналіз документальних матеріалів Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря за 1919 р. // Український археографічний щорічник. Нова серія. — Вип. 5/6. — К., 2001; Епістолярна спадщина Івана Огієнка (1907–1968). — Серія «Пам'ятки». — Т. 2. — К., 2001 (у співавт.); Організація навчальних закладів УАПЦ в Києві у 1920-х рр. // Український археографічний щорічник. — Вип. 7. — Київ; Нью-Йорк, 2002; Перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор УАПЦ: короткий огляд історіографії проблеми // Історіографічні дослідження в Україні. — Вип. 11. — К., 2002; «Боротьба за Софію Київську...» [публікація спогадів першого дир. Софійського держ. заповідника І.М. Скуленка] // Пам'ятки. Археографічний щорічник. — № 4. — К., 2003; Київська Академія: історія і сучасність // Труды Київської Духовної Академії. Богословсько-історичний щорічник Київської Духовної Академії УАПЦ-КП. — Т. 1. — К., 2003; Організація першої парафії УАПЦ в Софії 1919 р. // Нові дослідження давніх пам'яток Києва. — К., 2003; «Зважаючи на важливість роботи, яку мені пощастило починати, я намагався бути абсолютно об'єктивним...» До століття від дня народження першого дириктора Софійського державного заповідника І.М. Скуленка // Там само; Надбання власної ієрархії

Українською Автокефальною Православною Церквою // Злочин. — Мельбурн–Київ, 2003; Слідчі справи братів Чехівських як нове джерело до вивчення біографій репресованих діячів УАПЦ (1921–1930 рр.) // З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. — К., 2003. — № 1(20); До 70-ї річниці створення Софійського Державного Заповідника у 1919–1934 рр. // Сакральні споруди в житті суспільства: історія і сьогодення. — Вип. 2. — К., 2004; Нововиявлені архівні документи з історії I Всеукраїнського Православного Собору УАПЦ // Студії з архівної справи та документознавства. — Т. 11. — К., 2004; Діяльність Митрополита Львівського і Тернопільського Миколая (Юрика) // Митрополит Миколай (Юрик) — ієрарх, українець, людина. Спогади. Фотоісторія. — Л., 2004; Ідеологічні засади створення експозиції давньоруського періоду Музею історії історії Лаври державного історико-культурного заповідника «Всеукраїнський Музейний Городок» 1920–1930 рр. // VIII Міжнародні Могилянські читання. — К., 2004; Сторінки історії // Національний заповідник «Софія Київська». — К., 2004 (у спіавт.); Хресна дорога і гологофа православних священиків — листи священика Михайла Собкевича з архіпелага ГУЛАГ // Труды Київської Духовної Академії УПЦ-КП. — Т. 2 (у спіавт.); Організація музейної діяльності в Києві на початку 1920-х рр. // Могилянські читання 2004. — К., 2005; Комітети вшанування пам'яті Симона Петлюри в Україні та закордоном // Творча спадщина Симона Петлюри в контексті сучасного державотворення. — К., 2005.

Дж.: Анкета І.М. Преловської.

Юрій Черченко

РЕВЕГУК Віктор Якович (02.05.1938, с. Малі Будища Гадяцького р-ну Полтавської обл.) — дослідник історії України періоду Української революції 1917–1921 рр., Другої світової війни, к.і.н. (1975), доц. (1975).

1958–1963 — навчався на іст.-філол. ф-ті ПДПІ ім. В.Г. Короленка. 1963–1965 — вчитель СПТУ № 3 м. Білогірськ (Кримська обл.), 1965–1967 — вихователь Гадяцької школи-інтернату Полтавської обл., 1967–1968 — товарознавець Полтавської облспоживспілки, 1968–1971 — ст. лаборант Полтавської філії Львівського торгівельно-економічного ін-ту. 1971–1974 — навчався в аспірантурі ХДУ. Наук. кер. — д.і.н., проф. І.К. Рибалка. Канд. дис. «Донецько-Криворізька республіка» захистив 1975 у ХДУ. З 1975 — асистент, ст. викладач, доц. ПДПУ ім. В.Г.Короленка. З 2006 — на пенсії.

Автор понад 120 наук. праць.